

Binnen de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap hebben enkele fracties de behoefte om vragen en opmerkingen voor te leggen over de brief van de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, d.d. 16 november 2011 inzake experimenten prestatiebeloning en prestatieafspraken mbo (Kamerstuk 27 923, nr. 120).

De voorzitter van de commissie,
Van Bochove

Adjunct-griffier van de commissie,
Thomassen

Inhoudsopgave

- I. **Vragen en opmerkingen uit de fracties**
 - *Leren door te experimenteren*
 - *Uitgangspunten van de experimenten*
 - *Organisatie van de experimenten*
 - *Betrokkenheid sociale partners*
- II. **Reactie van de staatssecretaris**

I. Vragen en opmerkingen uit de fracties

De leden van de VVD fractie hebben met instemming kennisgenomen van de brief van de staatssecretaris. Zij onderschrijven de aanpak ten aanzien van de experimenten prestatiebeloning. De genoemde leden vinden het belonen van prestatie een goede prikkel voor het onderwijs. Wie hard en/of beter werkt, hoort adequa(a)t(er) beloond te worden. Daarin dient het onderwijs niet van andere beroepsgroepen te verschillen. Trefwoorden bij prestatiebeloning zijn volgens de genoemde leden een echte beoordeling van leraren; meting en vastlegging van individuele toegevoegde waarde, waarbij tevens het begrip «leerwinst» een rol zou behoren te spelen; en leiderschap bij – het woord zegt het al – de schoolleiding. We moeten in Nederland sterkere, stevigere en professionelere schoolleiders krijgen, zo menen deze leden. De leden hebben dit de afgelopen jaren als een van de leidende routes naar meer kwaliteit in het onderwijs beschouwd; het is nu dan ook met recht in het regeerakkoord opgenomen.

De leden van van de PVV-fractie hebben kennisgenomen van de Regeling Experimenten Prestatiebeloning Onderwijs.

De leden van de CDA-fractie hebben met het sluiten van het regeerakkoord ingestemd met het invoeren van prestatiebeloning in het onderwijs. Scholen hebben immers de belangrijke taak om het beste uit iedere leerling te halen. En als prestatiebeloning een middel is om de kwaliteit binnen de school en de goede prestaties van leraren kan bevorderen, dan mag dat zeker niet uit de weg worden gegaan. Onderzoek is tot op heden niet evident voor of tegen prestatiebeloning.

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van de voorliggende brief. Zij hebben hierbij enkele opmerkingen en vragen.

De leden van de fractie van D66 hebben met interesse kennisgenomen van de uitwerking van de experimenten voor prestatiebeloning in het onderwijs. Deze leden zijn van mening dat prestatiebeloning een bijdrage kan leveren aan het verbeteren van de kwaliteit van het onderwijs. Via experimenten is het mogelijk de meerwaarde en werking van prestatiebeloning te onderzoeken. Pas bij positieve resultaten kan het instrument, volgens deze leden, breed in het onderwijs worden ingezet.

Leren door te experimenteren

De leden van de VVD-fractie zijn van mening dat voor het slagen van het instrument prestatiebeloning, het van belang is dat er draagvlak is onder zowel docenten als schoolleiders en dat zichtbaar wordt welke specifieke kenmerken het Nederlandse onderwijs kent om optimaal gebruik te maken van dit instrument. De leden ondersteunen daarom de opzet van de experimentfase en voorts ook nadrukkelijk dat de uitvoering van de prestatiebeloning niet van de «Haagse tekentafel» komt. De genoemde

leden zien de (deel)resultaten van de experimenten met vertrouwen tegemoet.

De leden van de CDA-fractie zijn erg te spreken over de manier waarop de staatssecretaris de eerste stappen zet op weg naar de prestatiebeloning. Eerst een proeve van bekwaamheid (evidence based), alvorens iets over het hele veld wordt uitgerold. Daarmee kunnen niet alleen ervaringen worden opgedaan, maar kan ook het onderwijsveld kennismaken met vormen van prestatiebeloning waar in eerste instantie niet aan is gedacht. Prestatiebeloning is, zo blijkt ook uit deze regeling, meer dan het onbelemmerd opentrekken van een zak geld voor een beperkte groep docenten. Omdat prestatiebeloning veel breder is dan het voorzien van een extraatje op de salarisstrook van een select groepje docenten, achten de leden het van groot belang dat de uitwerking van de regeling en een overzicht van gehonoreerde projecten breed gecommuniceerd wordt onder docenten. Dit kan niet alleen positief werken ten aanzien van het draagvlak, maar docenten ook stimuleren zelf met vernieuwende projecten te komen. Is de staatssecretaris dat ook van plan? In het onderwijsveld is immers op dit moment nog maar weinig draagvlak te vinden voor het invoeren van een prestatiebeloning. Hoe denkt de staatssecretaris de prestatiebeloning en experimenten daaromtrent toch op voldoende wijze in het veld uitgezet te krijgen met een dergelijke «tegenwind»?

Uitgangspunten van de experimenten

De leden van de PVV-fractie vragen onder welke condities de prestatiebeloning ook kan worden ingezet voor de beloning van lager management en onderwijs ondersteunend personeel.

De leden van de CDA-fractie kunnen de keuze van een wetenschappelijke begeleidingscommissie alleen maar toejuichen. Het schept naar de mening van deze leden de voorwaarde om op termijn iets te kunnen zeggen over de werking van de prestatiebeloning. Vraag is wel of de complexiteit van het geheel geen belemmering zal zijn voor het doen van wetenschappelijk onderzoek. Gaat er gewerkt worden met controle-groepen, die gelijksoortige vernieuwingen invoeren zonder belonings-component? Hoe vergelijkbaar zullen gegevens zijn als de experimenten vrij breed worden ingezet? Zal het mogelijk zijn om in alle experimenten, het uiteindelijke doel: leerlingen die boven zichzelf uitstijgen, te meten? Onderwijs maak je met elkaar, zo vinden deze leden. Daarom zien ze het meest in teambeloningen. De staatssecretaris is, zo blijkt, ook voornemens om anderen dan alleen docenten in een dergelijk team mee te laten profiteren. Hierbij kan gedacht worden aan onderwijsassistenten, technisch onderwijsassistenten, conciërges, managers en dergelijke. Daarbij wordt wel gesproken van «onder bepaalde condities». Aan welke condities denkt de staatssecretaris en hoever strekt de bevoegdheid van de begeleidingscommissie om hierin keuzes te maken?

De leden van de SP-fractie constateren dat de staatssecretaris stelt dat eerder internationaal onderzoek het vertrekpunt biedt voor de experimenten met prestatiebeloning. De leden vragen welke onderzoeken dat zijn en in welke mate deze onderzoeken volgens de staatssecretaris empirisch vastleggen dat prestatiebeloning in het onderwijs werkt. Ook willen zij weten in hoeverre deze uitkomsten van toepassing zijn op de Nederlandse situatie en waarom. In het verleden heeft het ministerie van OCW het initiatief genomen tot onderzoek in de beroeps- en volwassenen educatie sector (bve) naar de effectiviteit van teambeloningssystemen; wat zijn hiervan de resultaten geweest? Hoe verklaart u die resultaten? Welke ongewenste neveneffecten verwacht de staatssecretaris? Hoe wordt

toegezien op deze veronderstelde ongewenste neveneffecten? Wanneer deze worden geconstateerd, wat zijn dan de gevolgen voor de uiteindelijke invoering van de prestatiebeloning? Er wordt gesteld dat de wetenschappelijke opzet wordt geborgd door een wetenschappelijke begeleidingscommissie. De opzet en verwachte opbrengst worden door hen beoordeeld vóórdat het experiment start. De leden van genoemde fractie vragen hoe gesproken kan worden van een wetenschappelijke opzet wanneer er wordt uitgegaan van een «verwachte opbrengst». De leden vragen de staatssecretaris dit verder toe te lichten. Voorts vragen de leden hoe de kwaliteitsverbetering, die de staatssecretaris voor ogen staat met de invoering van de prestatiebeloning, wordt gemeten. De leden vrezen dat er nu een circus rondom prestatiebeloning wordt opgezet, zonder dat bekend is hoe het gewenste einddoel van kwaliteitsverbetering hiermee bereikt dient te worden. Hoe voorkomt de staatssecretaris dat er wordt gesjoemeld met cijfers? Hoe wordt voorkomen dat er eenzijdige aandacht komt voor de zaken waarop de kwaliteitsverbetering wordt gemeten? In de toelichting¹ wordt gesteld dat prestatiebeloning mensen voor het onderwijs kan interesseren die daar nu geen belangstelling voor hebben. De leden vragen hoe mensen zonder aanvankelijke interesse voor het onderwijs, voor een verbetering van het onderwijs gaan zorgen.

Organisatie van de experimenten

De leden van de PVV-fractie vragen of er een maximumbedrag of percentage geldt voor de inhuur van derden.

De leden van de CDA-fractie constateren dat de regeling voorziet in een deugdelijke administratieve verantwoording, onder andere omdat er forse bedragen mee gemoeid (kunnen) zijn. Voorziet de staatssecretaris alleen aanvragen van omvangrijke trajecten of sluit hij kleine experimenten uit? En als hij dat niet doet, hoe staat het dan met de administratieve verplichtingen? Worden deze in voldoende mate afgestemd op de omvang van het aan te vragen project, om zo ESF (Europees Sociaal Fonds)-achtige proporties te vermijden? Bedrijven die een prestatiebeloningssysteem kennen, zijn hierin bijna zonder uitzondering zeer transparant. Juist voor het draagvlak in de organisatie is het nodig om de toekenning van prestatiebeloningen niet in de sfeer van achterkamertjes en geniep te doen plaatsvinden, maar op grond van heldere criteria en in alle openheid. Is de staatssecretaris dat met deze leden eens en wordt ook van onderwijsorganisaties gevraagd deze openheid en transparantie te betrachten?

De leden van de SP-fractie constateren dat de experimenten uitgaan van vrijwillige deelname; er wordt namelijk gesteld dat vrijwillige deelname het meest succesvol is. De leden vragen de staatssecretaris of daar de conclusie uitgetrokken kan worden dat invoering van de prestatiebeloning ook het beste op basis van vrijwilligheid kan gebeuren. Hoe gaat de invoering leiden tot succes wanneer de invoering niet vrijwillig geschiedt? In hoeverre is er sprake van vrijwilligheid als de scholen extra budget in het vooruitzicht wordt gesteld?

De wetenschappelijke opzet en begeleiding bij de experimenten geeft de leden van de D66-fractie het vertrouwen dat de te verkrijgen uitkomsten bruikbaar zullen zijn bij een besluit over verdere invoering van prestatiebeloning. Deze leden vragen de staatssecretaris toe te lichten hoe scholen die mee mogen doen aan experimenten worden geselecteerd (bij overaanmelding). Welke criteria spelen daarbij een rol? Op welke wijze wordt bij de interpretatie van de uitkomsten rekening gehouden met het feit dat deelname aan het experiment op basis van vrijwilligheid geschiedt, terwijl daarvan bij een eventuele brede invoering van de

¹ Parlisnummer: 2011D56219

prestatiebeloning geen sprake meer is? De leden vragen de staatssecretaris of hij kan aangeven hoe het besluitvormingstraject over brede invoering van prestatiebeloning in het onderwijs eruit zal zien.

Betrokkenheid sociale partners

De leden van de SP-fractie vragen wat de achtergrond is van de wetenschappers. Hoeveel instellingen uit de bve-sector hebben tot op heden kenbaar gemaakt belangstelling te hebben voor deelname aan het experiment? Met hoeveel en welke instellingen is al een afspraak gemaakt over deelname? Om welke opleidingen gaat het? Waar komt het budget vandaan, dat wordt gebruikt voor deze experimenten? Is het geld afkomstig van budget voor arbeidsvoorwaarden? Zo ja, in hoeverre zijn de sociale partners betrokken bij de invoering van de experimenten? Deze leden vragen de staatssecretaris inzicht te geven over de rol van medezeggenschapsraden van de scholen die meedoen met de experimenten. Hebben zij allemaal in meerderheid ingestemd? Worden de tussentijdse resultaten naar de Kamer gestuurd, en op welke termijn zal dat gebeuren, zo vragen de leden.